

Asia: VN/1364/2021

Ehdotus kulttuuriperintöstrategiaksi

Lausunnonantajan lausunto

Mikä on näkemyksenne strategian tavoitteista ja toimenpidelinjauksista yleisesti?

Yleisten kirjastojen neuvostolla ei ole tästä yleistä lausuttavaa.

Mikä on näkemyksenne strategian tavoitteista ja toimenpidelinjauksista oman toimialanne tai tehtävänne näkökulmasta?

Yleisten kirjastojen neuvosto toteaa, että yleisten kirjastojen kokoelmiin kuuluu kulttuuriperintöä ja tietoa siitä. Ne myös toimivat verkostoina ja välittävät jokaiselle käyttöön mm. Kansalliskirjastoon ja muihin vapaakappalekirjastoihin tallennettua aineistoa. Strategian tavoitteita ja toimenpidelinjauksia tukien yleisten kirjastojen rooli on kulttuuriperintöä ja sitä koskevaa tietoa välittävän organisaation rooli. Yleiset kirjastot toimivat kuntakentällä lähellä kuntalaisia ilmaisina ja matalan kynnyksen paikkoina, ja ovat siksi merkittävä tekijä tiedon yhdenvertaisen saavutettavuuden näkökulmasta.

Yleisten kirjastojen neuvosto ilmaisee, että yleisillä kirjastoilla on aineistollisten, pedagogisten ja tilallisten tehtävien lisäksi myös yhteiskunnallisen ja kulttuurisen vuoropuhelun tehtävä (Laki yleisistä kirjastoista 1492/2016). Yleisten kirjastojen roolina on siten myös yhtenä toimijana avata kulttuuriperinnön ja sitä koskevan tiedon sisältöä ja lisätä vuoropuhelua aineistoin ja tapahtumin.

Yleisillä kirjastoilla on siis strategian tavoitteita ja toimenpidelinjauksia tukien roolia siinä, että kulttuuriperintöä käytettäisiin yhteisenä voimavarana ja oikeus kulttuuriperintöön ja sitä koskevaan tietoon toteutuu kaikille yhdenvertaisesti. Kirjastolain tavoitteen toteuttamisen lähtökohdiksi on asetettu yhteisöllisyys, moniarvoisuus ja kulttuurinen moninaisuus, jotka ovat yhteneväisiä tavoitteita kulttuuriperintöstrategiaehdotuksen kanssa.

Kommenttinne lukuun 5.1

Luvussa 5.1 strategia asettaa vuodelle 2030 tavoitteeksi kaikkien oikeuden kulttuuriperintöön ja aktiiviseen toimimiseen kulttuuriperinnön hyväksi, kulttuuriperinnön moninaisuuden, laajan yhteiskunnallisen ja hyvinvointia lisäävän merkityksen.

Yleisten kirjastojen neuvosto toteaa, että yleisillä kirjastoilla on aineistollisten, pedagogisten ja tilallisten tehtävien lisäksi myös yhteiskunnallisen ja kulttuurisen vuoropuhelun tehtävä ja demokratiaa edistävä tehtävä (Laki yleisistä kirjastoista 1492/2016). Yleisten kirjastojen roolina on siten myös yhtenä toimijana avata kulttuuriperinnön ja sitä koskevan tiedon sisältöä ja lisätä vuoropuhelua aineistoin ja tapahtumin. Yleisillä kirjastoilla on siis strategian tavoitteita ja toimenpidelinjauksia tukien roolia siinä, että kulttuuriperintöä käytettäisiin yhteisenä voimavarana ja oikeus kulttuuriperintöön ja sitä koskevaan tietoon toteutuu kaikille yhdenvertaisesti.

Kommenttinne lukuun 5.2

Luvussa 5.2 strategia asettaa vuodelle 2030 tavoitteeksi kestävämmän elämäntavan, vähähiilisen ja kestävä toiminnan, kulttuuriperintöarvojen, luontoarvojen ja ekologisen kestävyys tavoitteiden yhteen sovittamisen sekä kulttuuriperintöarvojen ja niiden tarjoamien ratkaisujen huomioimisen ilmastopolitiikassa.

Yleisten kirjastojen neuvosto toteaa, että yleisten kirjastojen toiminta perustuu lähtökohtaisesti kestävä kehityksen ajatukselle. Esimerkiksi aineistot on asetettu kaikkien yhteiseen käyttöön lainattaviksi ja siten edistävät kulttuuriperinnön ja siihen liittyvän tiedon kestävä yhteiskäyttöä. Myös digitaalisia yhdenvertaisia e-palveluja kehitetään.

Kommenttinne lukuun 5.3

Luvussa 5.3 strategia asettaa vuodelle 2030 tavoitteeksi kulttuuriperintökasvatukseen, oppimiseen, osaamisen kehittämiseen ja tutkimukseen liittyviä tavoitteita. Kulttuuriperintötiedon suhteen tavoitteena on sen kattavuus, ajantasaisuus, yhteen toimivuus ja laaja käyttö. Strategiassa esitetään erityinen vastuu tiedon tallentamisesta ja tietoperustan kehittämisessä osana tehtäviään kansallisilla virastoilla, laitoksilla, kirjastoilla, arkistoilla ja museoilla.

Yleisten kirjastojen neuvosto toteaa, että yleisten kirjastojen kokoelmiin kuuluu kulttuuriperintöä ja tietoa siitä. Ne myös toimivat verkostoina ja välittävät jokaiselle käyttöön mm. Kansalliskirjastoon ja muihin vapaakappalekirjastoihin tallennettua aineistoa. Strategian tavoitteita ja toimenpidelinjauksia tukien yleisten kirjastojen rooli on kulttuuriperintöä ja sitä koskevaa tietoa välittävän organisaation rooli. Yleiset kirjastot toimivat kuntakentällä lähellä kuntalaisia ilmaisina ja matalan kynnyksen paikkoina, ja ovat siksi merkittävä tekijä tiedon yhdenvertaisen saavutettavuuden näkökulmasta.

Kommenttinne lukuun 5.4

Luvussa 5.4 strategia asettaa talouteen liittyviä tavoitteita vuodelle 2030. Tavoitteena on niin kulttuuriperinnön tunnistaminen yhteiskunnan yhteisenä pääomana ja voimavarana liiketoiminnalle kuin sen rahoituspohjan laajentaminen ja säilyttämisen turvaaminen julkisin varoin. Tavoitteeksi on asetettu myös kulttuuriperinnön erityislaadun ja itseisarvon kunnioittaminen taloudellisessa toiminnassa.

Yleisten kirjastojen neuvosto toteaa, että rahoituspohjan turvaamisessa on huomioitava yleisten kirjastojen rooli kulttuuriperintöaineiston välittäjinä, paikallisen kulttuuriperintöaineistojen ylläpitäjinä, yhdenvertaisen saavutettavuuden mahdollistajina, kulttuuriperinnön ja sitä koskevan tiedon sisällön avaajina ja vuoropuhelun lisääjinä aineistoin ja tapahtumin.

Mikä on näkemyksenne strategian yhteiskunnallisista ja taloudellisista vaikutuksista?

Yleisten kirjastojen neuvosto toteaa, että strategian lähtökohtana kokonaisvaltainen näkemys kulttuuriperinnöstä ja sen yhteiskunnallisesta merkityksestä ja tavoitteena on eri tavoin turvata kaikille saatavuus kulttuuriperintöön ja sitä koskevaan tietoon. Strategian toimeenpano edistää ja vaatii monialaista valtakunnallista yhteistyötä ja voi vaatia eri osioiden hankkeistamista ja taloudellista resursointia. Taloudellisten resurssien lisätarpeisiin viitataan esimerkiksi luvussa 5.4, jossa asetetaan talouteen liittyviä tavoitteita vuodelle 2030.

Mahdolliset muut strategiaehdotusta koskevat huomionne.

Yleisten kirjastojen neuvosto ei esitä tähän kohtaan erityisiä huomioita.

Strategian valmistumisen jälkeen on tarkoitus laatia erillinen toimeenpanosuunnitelma. Pidättekö tätä tärkeänä? Jos kyllä, niin miksi?

Strategia on otettavissa käyttöön siten, että sen vaikutukset ovat nähtävissä myös käytännön toimeenpanon tasolla. Yleisten kirjastojen neuvosto toteaa, että strategia on kuitenkin laaja ja vaatii osin myös monialaista yhteistyötä, jolloin sen toimeenpanoa edistäisi toimeenpanosuunnitelman laatiminen. Samoin sen toteutus voi vaatia hankkeistamista ja erillisrahoitusta, jonka voisi todentaa toimeenpanosuunnitelmassa. Tällainen kohta on esimerkiksi toimenpidelinjaus luvussa 5.1, sivulla 30: "Monialaisella yhteistyöllä lisätään tietoa kulttuuriperinnön hyvinvointivaikutuksista ja kehitetään toimintamalleja niiden hyödyntämiseksi".

Millaisia osallistamisen tapoja haluaisitte toimeenpanosuunnitelman laatimisessa käytettävän?

Yleisten kirjastojen neuvosto toteaa, että asiassa vastuullisille tahoille esitetyt lausuntopyynnöt tai kyselyt ovat nopeita ja saavutettavia osallistamisen tapoja.

Millaisena näkisitte oman tai edustamanne tahon roolin strategian toimeenpanossa?

Yleisten kirjastojen neuvosto toteaa, että yleiset kirjastot edistävät strategiaa toteuttamalla Lakia yleisistä kirjastoista (1492/2016). Kirjastolain tavoitteena on edistää väestön yhdenvertaisia mahdollisuuksia sivistykseen ja kulttuuriin, tiedon saatavuutta ja käyttöä, lukemiskulttuuria ja monipuolista lukutaitoa, mahdollisuuksia elinikäiseen oppimiseen ja osaamisen kehittämiseen sekä

aktiivista kansalaisuutta, demokratiaa ja sananvapautta. Kirjastolain tavoitteen toteuttamisen lähtökohdiksi on asetettu yhteisöllisyys, moniarvoisuus ja kulttuurinen moninaisuus, jotka ovat yhteneväisiä tavoitteita kulttuuriperintöstrategiaehdotuksen kanssa.

Savinainen Päivi
Yleisten kirjastojen neuvosto - Työvaliokunta